

സൂറ-16

അന്നഹ്ൽ

71. ആലോചിച്ചു നോക്കുക: അല്ലാഹു നിങ്ങളിൽ ചിലരെ മറ്റു ചിലരെക്കാൾ വിഭവങ്ങളിൽ മികച്ചവരാക്കിയിരിക്കുന്നു. മികവു ലഭിച്ചവർ ആ വിഭവങ്ങൾ അവരുടെ ഭൃത്യ ജനങ്ങൾക്ക്- അതിലവർ തുല്യപങ്കാളികളാകാൻ- വീതിച്ചു കൊടുക്കുന്നില്ലല്ലോ. എന്നിരിക്കെ അല്ലാഹു വിന്റെ ഔദാര്യത്തെയാണോ അവർ നിഷേധിക്കുന്നത്?

وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ فِي الرِّزْقِ فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا بِرَأْيِ رِزْقِهِمْ عَلَىٰ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ

VI

72. നിങ്ങൾക്ക് സ്വവർഗത്തിൽനിന്ന് തന്നെ ഇണകളെ ഉണ്ടാക്കിത്തന്നത് അല്ലാഹുവാകുന്നു. ആ ഇണകളിലൂടെ പുത്രപൗത്രന്മാരെ പ്രദാനം ചെയ്തതും ആഹരിക്കാൻ ഉത്തമഭോജ്യങ്ങൾ നൽകിയതും അവൻ തന്നെ. ഇതെല്ലാം അറിയുകയും അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടും ഈ ജനം മിഥ്യയിൽ തന്നെ വിശ്വസിക്കുകയും അല്ലാഹുവിന്റെ ഔദാര്യങ്ങൾ നിഷേധിക്കുകയുമാണോ?

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً وَرِزْقَكُمْ مِّنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ

وَيَنْعَمَتِ اللَّهُ عَلَيْهِمْ يَكْفُرُونَ

VII

73. ഈയാളുകൾ അല്ലാഹുവിനെ വെടിഞ്ഞു ആരാധിക്കുന്നത് വാനലോകത്തുനിന്നോ ഭൂമിയിൽ നിന്നോ അവർക്ക് യാതൊരനവും നൽകാത്തവരും അതിനു കഴിവില്ലാത്തവരുമായ സൃഷ്ടികളെയാകുന്നു.

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِّنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ

VIII

74. ആകയാൽ അല്ലാഹുവിന് ഉപമകൾ ചമക്കാതിരിക്കുവിൻ. അല്ലാഹു അറിയുന്നു. നിങ്ങളോ, അറിയുന്നില്ല.

فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

IX

നിങ്ങളിൽ ചിലരെ (മറ്റു)ചിലരെക്കാൾ = وَاللَّهُ فَضَّلَ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ അല്ലാഹു അനുഗ്രഹിച്ചു, മികച്ചവരാക്കി = فِي الرِّزْقِ = വിഭവങ്ങളിൽ = فَمَا الَّذِينَ فُضِّلُوا = മടക്കുന്നവർ(വീതിച്ചുകൊടുക്കുന്നു) = بِرَأْيِ = അനുഗൃഹീതർ അല്ല(മികവു ലഭിച്ചവർ ഇല്ല) = أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ = അവരുടെ വലംകൈ ഉടമപ്പെടുത്തിയവർക്ക്(ഭൃത്യജനത്തിന്) = فَهُمْ فِيهِ سَوَاءٌ = അവരുടെ വിഭവം = അപ്പോൾ അല്ലാഹുവിന്റെ ഔദാര്യത്തെയാണോ = أَفَبِنِعْمَةِ اللَّهِ = അതിൽ അവർ തുല്യം(പങ്കാളികൾ)ആവാൻ = يَجْحَدُونَ = അല്ലാഹുവാകുന്നു നിങ്ങൾക്ക് ഉണ്ടാക്കിത്തന്നത് = وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ = ഇവർ നിഷേധിക്കുന്നത്

ഇനകളെ = **أَزْوَاجًا** സ്വവർഗത്തിൽനിന്നുതന്നെ = **مِنْ أَنْفُسِكُمْ**
 പേരമക്കളെയും = **وَحَفَدًا** മക്കളെ = **بَنِينَ** നിങ്ങളുടെ ഇനകളിലൂടെ നിങ്ങൾക്ക് പ്രദാനം ചെയ്തതും = **أَزْوَاجِكُمْ**
 ഉത്തമഭോജ്യങ്ങളാൽ = **مِنَ الطَّيِّبَاتِ** നിങ്ങൾക്കു നൽകിയതും (അവർത്തന്നെ) = **رَزَقَكُمْ**
 (ഇതെല്ലാം അറിയുകയും അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടും ഈ ജനം) മിഥ്യയിൽ വിശ്വസിക്കുകയും = **أَفْبَلْتُمْ لِيَوْمِئِذٍ**
 അല്ലാഹുവിന്റെ ഈ ഔദാര്യങ്ങളെ നിഷേധിക്കുകയാണോ? = **وَيَنْعَمَتِ اللَّهُ عَلَيْهِمْ كَفْرًا**
 അല്ലാഹുവിനെ വെടിഞ്ഞ് = **مِنَ الَّذِينَ** അവർ (ഈ ആളുകൾ) ആരാധിക്കുന്നു (നൽ) = **وَيَعْبُدُونَ**
 അന(ം)ത്താൽ = **رِزْقًا** അവർക്ക് വേണ്ടി അധികാരപ്പെടുത്താത്തതിനെ (നൽകാത്തവരും) = **مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ**
 യാതൊന്നും = **مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** വാനലോകത്തുനിന്നും ഭൂമിയിൽനിന്നും = **وَلَا يَسْتَطِيعُونَ**
 അവർക്കുകഴിയുന്നുമില്ല (അതിനു കഴിവില്ലാത്തവരായ സൃഷ്ടികളെയാകുന്നു) = **فَلَا تَضُرُّوهُ لِيَوْمِئِذٍ**
 ആകയാൽ നിങ്ങൾ അല്ലാഹുവിന്നു ഉദാഹരണങ്ങൾ ചമക്കാതിരിക്കുവിൻ = **إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ**
 അറിയുന്നില്ല = **لَا تَعْلَمُونَ** നിങ്ങളോ = **وَأَنْتُمْ** തീർച്ചയായും അല്ലാഹു അറിയുന്നു

71. വിജ്ഞാനവും ബുദ്ധിയും തന്നെ അല്ലാഹുവിന്റെ തന്നെ ദാനമാണ് ഭൗതിക വിഭവങ്ങളും. അതും അവൻ ചിലർക്ക് അൽപവും ചിലർക്ക് അധികവും നൽകുന്നു. ഇഷ്ടപ്പെട്ട വിഭവങ്ങളെല്ലാം ആഗ്രഹിച്ച അളവിൽ നേടാൻ ആർക്കും കഴിയില്ല. അല്ലാഹു നിശ്ചയിച്ചതുമാത്രമാണ് എല്ലാവർക്കും ലഭിക്കുന്നത്. അതുകൊണ്ട് ഓരോ മനുഷ്യനും തനിക്കുലഭിച്ച വിഭവങ്ങളുടെ പേരിൽ അല്ലാഹുവിനോട് നന്ദി കാണിക്കാൻ ബാധ്യസ്ഥനാണ്. അല്ലാഹുവിന്റെ വിഭവദാനത്തെ അവനല്ലാത്തവരിലേക്ക് ചേർത്തു അവരോട് നന്ദി പ്രകടിപ്പിക്കുന്നത് യഥാർഥ വിഭവദാതാവിനോടു കാട്ടുന്ന നന്ദികേടും നിന്ദയുമാകുന്നു.

..... **فَمَا أَلَذِينَ فُتِلُوا** എന്ന വാക്യത്തിലൂടെ മനുഷ്യപ്രകൃതിയുടെ യഥാർഥ്യം ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട് ബഹുദൈവവിശ്വാസികൾ അല്ലാഹുവിനോടനുവർത്തിക്കുന്ന നന്ദികേടിന്റെ ആഴത്തിലേക്ക് വെളിച്ചം വീശുകയാണ്. സാരമിതാണ്: നിങ്ങളിൽ ചിലർ വിഭവ സമൃദ്ധിയുള്ളവരും മറ്റു ചിലർ സമ്പന്നർക്ക് വിധേയരായി കഴിയുന്ന വേലക്കാരാണല്ലോ. സമ്പന്നർ അവരുടെ സമ്പത്ത് വേലക്കാർക്കും കീഴാളർക്കും സമമായി വീതിച്ചു കൊടുക്കുകയോ അവരെ തങ്ങൾക്കു തുല്യരായി കാണുകയോ ചെയ്യുന്നില്ല. എങ്കിൽ ദൈവം നിർമ്മിച്ച പ്രപഞ്ചം തന്റെ ഭൃത്യന്മാർക്കും അടിമകൾക്കും വിതരണം ചെയ്തുകൊണ്ട് അവൻ അവർക്കു തുല്യനായിരിക്കുന്നുവെന്ന് സങ്കല്പിക്കുന്ന തെന്തടിസ്ഥാനത്തിലാണ്? നിങ്ങളുടെ സമ്പത്ത് ഉളവാക്കിയതും നിങ്ങൾക്കധീനപ്പെടുത്തിത്തന്നതും അല്ലാഹുവാരിട്ടും ഏതോ രീതിയിൽ അതിന്റെ ഉടമസ്ഥതക്കർഹരായതിന്റെ പേരിൽ മറ്റുള്ളവർക്ക് നിങ്ങളതു നിഷേധിക്കുന്നു. അതേ സമയം അല്ലാഹുവിന്റെ സൃഷ്ടികളും അവയുടെ അധികാരങ്ങളും അവകാശങ്ങളും ഉടമസ്ഥതയുമെല്ലാം അവനല്ലാത്തവർക്ക് പങ്ക് വെച്ച് അവനെ അവർക്കു തുല്യനാക്കാൻ നിങ്ങൾക്കൊരു മടിയുമില്ല. എന്നാൽ ദൈവം ദാനം ചെയ്ത വിഭവങ്ങളെ അതിന്റെ സൃഷ്ടിയിൽ യാതൊരു സാധീനവുമില്ലാത്തവരിലേക്ക് ചേർക്കുന്നത് ദൈവാനുഗ്രഹങ്ങളുടെ സ്പഷ്ടമായ നിഷേധമാകുന്നു.

സോഷ്യലിസ്റ്റ്-കമ്മ്യൂണിസ്റ്റ് സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ ആകൃഷ്ടരായ വ്യാഖ്യാതാക്കൾ ആ ആശയങ്ങളെ സാക്ഷ്യപ്പെടുത്തു

ന്നതായി ഈ സൂക്തത്തെ വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിക്കുന്നു. അവരുടെ ദൃഷ്ടിയിൽ ഇസ്ലാം വിഭാവനം ചെയ്യുന്ന സമ്പദ് വ്യവസ്ഥയുടെ മൗലിക തത്വമാണിത്. അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹമാണ് സമ്പത്ത്. സമ്പന്നർ അവർക്കും അധാനിക്കുന്ന തൊഴിലാളി വർഗത്തിനും അടിമകൾക്കും ഇടയിൽ അത് വീതിക്കേണ്ടതു നിർബന്ധമാകുന്നു. അല്ലാഹു നൽകിയ സമ്പത്തിൽ മുതലാളിമാരും തൊഴിലാളികളുമെല്ലാം തുല്യ അവകാശികളാകുന്നു. അതിനാൽ അങ്ങനെ ചെയ്യാതിരിക്കുന്നത് അല്ലാഹുവിന്റെ ഔദാര്യങ്ങളെ നിഷേധിക്കലാണ്.

സോഷ്യലിസവും കമ്മ്യൂണിസവും യഥാർഥ്യമാണെന്നും ചരിത്രത്തിന്റെ അനിവാര്യതയായി മുഴുവൻ ലോകത്തും നിലവിൽ വരാൻ പോകുന്ന സാമ്പത്തിക വ്യവസ്ഥിതിയാണെന്നും ഉണ്ടായ വ്യാപകമായ പ്രചാരണമാണ് ഈ വ്യാഖ്യാനത്തിന്റെ പ്രചോദനം. അത് ഒരു സങ്കല്പം മാത്രമാണെന്നും യഥാർഥ്യലോകത്ത് അതിനു നിലനിൽപ്പില്ലെന്നും ഇപ്പോൾ വ്യക്തമായിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെന്ന് ഈ വ്യാഖ്യാനത്തെ നിർമ്മകമാക്കുന്നു. അറിവിലും ആയുസ്സിലും ആളുകൾക്കിടയിൽ അല്ലാഹു ഏറ്റക്കുറവുകൾ വരുത്തുന്നതിനെക്കുറിച്ചാണ് തൊട്ടു മുമ്പുള്ള സൂക്തം പരാമർശിച്ചത്. തുടർന്ന് ഈ സൂക്തം വിഭവ ദാനത്തിലുള്ള ഏറ്റക്കുറവിനെ പരാമർശിക്കുകയാണ്. അല്ലാഹു ഉദ്ദേശിക്കുന്നവർക്ക് വിഭവം വിപുലമാക്കി കൊടുക്കുകയും ഉദ്ദേശിക്കുന്നവർക്ക് ചുരുക്കിക്കൊടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നുവെന്ന് **اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ** ഖുർആൻ നിരവധി തവണ ആവർത്തിച്ചു പറയുന്നുണ്ട്. സൂറ അസ്സൂറ 27-ാം സൂക്തത്തിൽ ഇങ്ങനെയും പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു:

﴿ **وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِن مَّا يَذَرُ** **مَا يَشَاءُ إِنَّهُ بِعِبَادِهِ خَبِيرٌ بَصِيرٌ** ﴾

(അല്ലാഹു സകല അടിമകൾക്കും വിഭവം വിപുലീകരിച്ചുകൊടുത്തിരുന്നെങ്കിൽ അവർ ഭൂമിയിൽ മഹാധിക്കാരനാവുമായിരുന്നു. എന്നാൽ അവനിശ്ചിതമാക്കുന്ന ഒരു തോതിൽ അതിറക്കിക്കൊടുക്കുകയാണ്. അല്ലാഹു അവന്റെ അടിമകളെ സൂക്ഷ്മമായി കാണുന്ന അഗാധജ്ഞനാകുന്നു). ഭൗതിക വിഭവങ്ങളുടെ ലഭ്യതയിൽ മനുഷ്യർക്കിടയിലുള്ള ഏറ്റ

കുറവ് അറിവിലും കഴിവിലുമുള്ള വ്യത്യാസംപോലെ ഒരു പ്രകൃതി നിയമാണെന്നും അതില്ലാതാകുന്നത് ചിലർ കരുതുന്നതുപോലെ സുഖവും സമാധാനവുമല്ല അക്രമവും അസമാധാനവുമാണുണ്ടാക്കുന്നതുമാണ് ഈ സൂക്തം വ്യക്തമാക്കുന്നത്. എന്നാൽ കൂടുതൽ വിഭവങ്ങൾക്കുടമയാകുന്നവൻ ആർക്കും ഒന്നും കൊടുക്കാതെ അതു കെട്ടിപ്പുട്ടി വെയ്ക്കാനോ മറ്റുള്ളവരെ ചൂഷണം ചെയ്യാനോ അടിച്ചമർത്താനോ പാടില്ല എന്നത് മറ്റൊരു കാര്യമാണ്. സമ്പന്നരുടെ സമ്പത്തിൽ അതില്ലാത്തവർക്ക് അവകാശമുണ്ട്. അതിൽ നിന്നൊരു ഭാഗം പാവങ്ങൾക്കും അഗതികൾക്കും അനാഥർക്കും നൽകാൻ ഖൂർആൻ നിർബന്ധമായി കൽപിച്ചിട്ടുണ്ട്. സമ്പത്തിന്റെ ഉടമസ്ഥതയിൽ എല്ലാവരെയും സമന്മാരാക്കുകയല്ല അതിന്റെ ലക്ഷ്യം; മറിച്ച് എല്ലാവരുടെയും ജീവിതാവശ്യങ്ങൾ പൂർത്തിയാക്കി കൊടുക്കുകയാണ്. 51:19ൽ പറയുന്നു: فَتَىٰ أَوْلِيَاءِهِمْ حَقِّ لِيْلِ الْيَتَامَىٰ وَالسَّائِلِينَ (അവരുടെ സമ്പത്തിൽ ചോദിക്കുന്നവർക്കും ജീവിതാവശ്യങ്ങൾ തടയപ്പെട്ടവർക്കും അവകാശമുണ്ട്).

നാം ചർച്ച ചെയ്യുന്ന സൂക്തത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലം സാമ്പത്തിക തത്വങ്ങളേ അല്ല. അല്ലാഹുവിന്റെ ഏകത്വത്തിന്റെയും സർവ്വജ്ഞതയുടെയും സർവ്വശക്തിയുടെയും ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളും അത് മനുഷ്യനിൽ നിന്ന് ആവശ്യപ്പെടുന്ന വിശ്വാസവും വിധേയത്വവുമാണിവിടെ വിഷയം. അതിനിടയിൽ ഒരു സാമ്പത്തിക സിദ്ധാന്തം പ്രസ്താവിക്കുന്നതിന് സാംഗത്യമില്ല.

72. അറിവും ആയുസ്സും ഭൗതിക വിഭവങ്ങളുമെന്നപോലെ നിങ്ങൾക്ക് ഭാര്യഭർത്താക്കളെയും മക്കളെയും പേരക്കിടാങ്ങളെയും ലഭിച്ചതും അല്ലാഹുവിങ്കൽനിന്ന് തന്നെയാണ്. സ്വവർഗ്ഗത്തിൽ നിന്നുതന്നെ ഇണകളെയും അതുവഴി മക്കളെയും പേരമക്കളെയും സൃഷ്ടിച്ചു തരികയും ആഹരിക്കാൻ വിശിഷ്ട ഭോജ്യങ്ങൾ ഉൽപാദിപ്പിച്ചു തരികയും ചെയ്ത അല്ലാഹു എത്ര ഉദാരനും കരുണാമയനുമാണെന്നാലോചിച്ചു നോക്കുക. ഈ അനുഗ്രഹങ്ങളെല്ലാം മനുഷ്യരോടാവശ്യപ്പെടുന്ന കടമ അല്ലാഹുവിനുമാത്രം വിശ്വാസമർപ്പിക്കുകയും അവന്റെ നന്ദിയുള്ള ദാസന്മാരായി വാഴുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ്. പക്ഷേ, ജനം ചെയ്യുന്നതോ മിഥ്യാ ദൈവങ്ങളിൽ വിശ്വാസമർപ്പിക്കുകയും യഥാർഥ അനുഗ്രഹദാതാവിനോട് നന്ദി കേടനുവർത്തിക്കുകയും. **نُوذِرُونَ** എന്ന മുലവാക്കിന് അവർ നിഷേധിക്കുന്നു എന്നും കൃതഘ്നത കാണിക്കുന്നു എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. രണ്ടർത്ഥവും ഈ സന്ദർഭത്തിൽ പ്രസക്തമാകുന്നു.

73. മുൻ സൂക്തത്തിൽ, ആളുകൾ അല്ലാഹുവിന്റെ അനുഗ്രഹങ്ങളിൽ നന്ദിയുള്ളവരാകാതെ മിഥ്യയിൽ വിശ്വാസമർപ്പിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞതിന്റെ വിശദീകരണമാണിത്. സൃഷ്ടികളുടെ ഭാഗധേയം നിയമിക്കുന്നത്, ആവശ്യങ്ങൾ നിവർത്തിച്ചു കൊടുക്കുന്നത്, ആപത്തുകളിൽനിന്ന് രക്ഷിക്കുകയും അനുഗ്രഹങ്ങൾ വർഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നത് ഏതു ശക്തിയാണോ അതിനെയാണ് അവർ ആരാധിക്കേണ്ടതും പ്രീതിപ്പെടുത്തേണ്ടതും. അല്ലാഹുവല്ലാതെ മറ്റാരും ഇതൊന്നും ചെയ്യുന്നില്ല. പ്രപഞ്ചത്തിലെങ്ങും കാണപ്പെടുന്ന ദൃഷ്ടാന്തങ്ങളെല്ലാം വിളിച്ചോതുന്ന സത്യമാണത്. എന്നിട്ടും തങ്ങൾക്ക് എല്ലാം നൽകിയ അല്ലാഹുവിനെ വെടിഞ്ഞ്, ആകാശത്തു നിന്നോ ഭൂമിയിൽനിന്നോ യാതൊന്നും നൽകാത്ത വസ്തുക്കളെയാണ് മൂഢ

ജനങ്ങൾ ആരാധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. കൃത്രിമ ബഹുദൈവങ്ങൾ അവരുടെ ആരാധ്യർക്ക് ഒന്നും കൊടുക്കാത്തത്, കൊടുക്കേണ്ടത് തീരുമാനിക്കുന്നതുകൊണ്ടല്ല. കൊടുക്കാനുള്ള കഴിവോ അധികാരമോ അവകാശമില്ലാത്തതുകൊണ്ടാണ്. ഈ കഴിവും അധികാരവും ഇല്ലാതായത് അവരതു വേണ്ടെന്നു വെച്ചിട്ടല്ല. അവർ വേണമെന്ന് വെച്ചാലും അത്തരം കഴിവുകൾ നേടാനാവില്ല. അവരെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം അസംഭവ്യമാണത്.

74. അടിക്കലും പതിക്കലുമാണ് ഭാഷാർത്ഥത്തിൽ **ضرب**. ഉപമയും തുല്യതയുമാണ് **مثل**. ഉദാഹരിക്കുക, സാദൃശ്യപ്പെടുത്തുക, സമീകരിക്കുക എന്ന അർത്ഥത്തിലുള്ള പ്രയോഗമാണ് **ضرب المثل**. അല്ലാഹുവിനെ സൃഷ്ടികൾക്ക് സദൃശനായി കാണരുത് അല്ലെങ്കിൽ അവന്റെ ഗുണങ്ങളെ സൃഷ്ടികളുടെ ഗുണങ്ങളോടു സമീകരിക്കരുത് എന്നാണ് **لَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ** എന്ന വാക്യത്തിന്റെ ആശയം. അല്ലാഹു മനുഷ്യരെപ്പോലെ ഭാര്യയും മക്കളുമുള്ളവനാണെന്നു സങ്കൽപിച്ചുകൂടാ. രാജാക്കന്മാരുമായി സാദൃശ്യപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ട് മന്ത്രിമാരുടെയും ഉദ്യോഗസ്ഥരുടെയും ഉപദേശങ്ങളും ശിപാർശകളും സ്വീകരിച്ച് അവരുടെ സഹായത്തോടെയാണവർ പ്രപഞ്ച ഭരണം നിർവഹിക്കുന്നതെന്നും വിചാരിക്കരുത്. അല്ലാഹുവിന് പ്രത്യേക രൂപം സങ്കൽപിച്ച് അത് ചിത്രങ്ങളോ പ്രതിമകളോ ആക്കി ആവിഷ്കരിക്കുന്നതും ഉദാഹരണം ചമക്കലിൽ പെടുന്നു. പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങൾക്ക് പ്രാപ്യമാകുന്നതേ മനുഷ്യനറിയാൻ കഴിയൂ. അവന്റെ സങ്കൽപങ്ങളെല്ലാം ഇന്ദ്രിയാനുഭവങ്ങളിലധിഷ്ഠിതമാണ്. ദൈവത്തിന്റെ സത്തയാകട്ടെ, രൂപമാകട്ടെ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങൾക്കതീതമാകുന്നു. ഇന്ദ്രിയാതീതമായതിനെ കൃത്യമായി നിർവചിക്കാനോ രൂപം നൽകാനോ നമുക്കു കഴിയില്ല. ദൈവത്തിന്റെ രൂപവും ഗുണങ്ങളും സൃഷ്ടികളുടേതിനോട് സാദൃശ്യപ്പെടുത്തുന്നവർ ചെയ്യുന്നത് അജ്ഞയത്തെ ജ്ഞയമാക്കി മാറ്റുകയും സ്രഷ്ടാവിനെ സൃഷ്ടിയലേക്ക് വെട്ടിച്ചുരുക്കുകയുമാണ്. അതിന് യഥാർഥ ദൈവവുമായി യാതൊരു ബന്ധവുമുണ്ടായിരിക്കുകയില്ല. അതുകൊണ്ട് ഏകദൈവവിശ്വാസി പോലും ആ ഏകദൈവത്തിന് രൂപം സങ്കൽപിച്ച് വിഗ്രഹമുണ്ടാക്കി ആരാധിക്കുകയാണെങ്കിൽ, ആരാധിക്കപ്പെടുന്നത് ദൈവമല്ലാത്ത ഒരു നിർജീവ പദാർത്ഥമായി മാറുന്നു. അല്ലാഹുവിന്റെ സത്തയും ഗുണങ്ങളും രൂപവും അല്ലാഹുവിനു മാത്രമേ കൃത്യമായറിയാം; സൃഷ്ടികളായ മനുഷ്യർക്കതറിയാൻ കഴിയില്ല. കാരണം അവനെപ്പോലെ യാതൊരു സൃഷ്ടിയുമില്ല. **ليس كمثله شيا**. ബഹുദൈവത്വത്തിന്റെ നിരവധി കവാടങ്ങളിൽ മുഖ്യമായ ഒന്നാണ് ദൈവത്തെ അവന്റെ സൃഷ്ടികളോട് സമീകരിച്ച് സങ്കൽപിക്കൽ. ഖൂർആൻ ആ കവാടം ഒരു പഴുതുമില്ലാത്തവിയം കൊട്ടിയടച്ചിരിക്കുകയാണീ സൂക്തത്തിലൂടെ. ■